

EL MERCAT DE LES PARAULES

Una unça de paraules embolicades

DESCRIPCIÓ DE LA SESSIÓ dissabte 22 de febrer

Objectius

- Conèixer l'obra i la importància de Gianni Rodari
- Conèixer un autor català que va seguir el camí engegat per Rodari: Miquel Obiols
- Conèixer llibres on trobaran idees i recursos per a inventar històries

Bibliografia

Bàsicament treballarem a partir d'aquests tres llibres, encara que tindrem recollits tots els que tinguem de l'autor italià.

Rodari, Gianni. *Contes per telèfon*. Barcelona : Joventut, 2003

Rodari, Gianni. *Gramàtica de la fantasia: introducció a l'art d'inventar històries*
Barcelona: Columna, 2002

Rodari, Gianni. *Jocs de fantasia*. Barcelona: Baula, 2005

De **Miquel Obiols** tindrem recollits tots aquests llibres, encara que presentarem bàsicament els tres primers:

Obiols, Miquel. *Ai, Filomena, Filomena! i altres contes*. Pontevedra: Kalandraka, cop. 2012

Obiols, Miquel. *El llibre de les M'Alícies*. [Barcelona]: Hipòtesi; [Sevilla]: Kalandraka, 2009

Obiols, Miquel. *El tigre de Mary Plexiglàs*. Barcelona: Columna, 2002

Obiols, Miquel. *He tornat a jugar amb la mare i se m'ha espatllat*. Barcelona: Cruïlla, 2010

Obiols, Miquel. *Tatrebill en contes uns*. Il·lustr. Ricard Castells. [Barcelona]: Abadia de Montserrat, 1995

Obiols, Miquel. *El misteri de Buster Keaton*. il·lustr. Marta Balaguer. [Barcelona]: Abadia de Montserrat, 1987 (La Xarxa ; 29)

Obiols, Miquel. *El quadre més bonic del món*. Barcelona [etc.]: Kalandraka [etc.], 2008

Descripció

1a PART

Comencem la sessió com sempre al voltant del nostre arbre, a la sala infantil, envoltat aquests dies de paradetes del mercat de les paraules.

Expliquem a les famílies que avui visitarem una part del mercat més desconeguda, tranquil·la i solitària. Es tracta de la plaça de les idees, una zona on els autors que han comprat paraules a les parades del mercat, es refugien per escriure els seus llibres.

D'autors que sovintegen la plaça n'hi ha molts, però en volem destacar dos especialment.

Gianni Rodari, perquè és el creador de *La gramàtica de la fantasia*, un clàssic de la literatura pedagògica, i **Miquel Obiols**, perquè dins l'àmbit català és un autor una mica oblidat i que, per contra, és una de les veus més trencadores i innovadores de la literatura catalana, que beu dels surrealistes.

Per presentar aquests dos autors tenim dos petits tamborets amb dos objectes una mica curiosos:

Un telèfon antic, negre, clàssic.

Un disc de vinil.

Explicuem que el telèfon és per presentar un dels llibres més famosos de **Gianni Rodari**, *Contes per telèfon*. Explicuem l'argument i en llegim algun.

Aprofitem per mostrar algun dels àlbums il·lustrats que s'han editat amb alguns dels contes que es recullen en aquest llibre.

Explicuem que el disc de vinil és en homenatge a un dels primers personatges que va inventar **Miquel Obiols**: la Palmira Rock, protagonista d'unes històries que apareixien a *Terra d'escudella*, un dels primers programes en català que es van fer a la televisió, als estudis de Sant Cugat, als anys setanta.

I segur que algú dels presents coneix el terme "Gallifante", que també va inventar Obiols per un famós programa de la televisió.

De Miquel Obiols podem explicar alguns dels seus jocs, de l'homenatge que fa a l'Àlícia de Lewis Carroll a *El llibre de les m'Àlicies* o fins i tot, llegir una adaptació resumida del conte *Ai, Filomena, Filomena!*

Un cop coneguts aquests dos personatges, ens traslладem cap a la plaça de les idees, situada, és clar, a la nostra sala de tallers.

2a PART

La sala de tallers no té cadires i només hi trobem unes capses amb llibres i material, en una banda, i una catifa blava d'uns tres per dos metres, tallada de forma ovalada. A les parets del voltant hi haurà cordills amb agulles d'estendre per anar penjant les idees i els treballs que sorgeixin de la sessió.

En un principi aquesta catifa representa la plaça de les idees i convidem nens i pares a seure al seu voltant.

Un cop comencem a parlar, aquesta plaça es transforma en el centre de les nostres creacions literàries. Per començar imaginarem que és un llac per poder explicar la teoria de Gianni Rodari "**La pedra a l'estany**" (capítol 2, p. 13).

"Una pedra tirada en un estany origina unes ones concèntriques que s'estenen sobre la superfície i que impliquen en el seu moviment, a diferents distàncies, amb diferents efectes, el nenúfar i la canya, el barquet de paper i l'ham de pescador. (...)

Així mateix una paraula, llançada dins la ment per casualitat, produeix onades a la superfície i en profunditat, provoca una sèrie infinita de reaccions en cadena, i implica en la seva caiguda sons i imatges, analogies i records, somnis i significats, en un moviment que afecta l'experiència i la memòria, la fantasia i el subconscient, i que és

complicat perquè el mateix cervell no assisteix passivament a la representació, sinó que hi intervé contínuament, per acceptar i rebutjar, enllaçar, construir i destruir.”

Abans de començar a explicar res, demanem a tothom que posi les mans juntes davant seu i que tanquin els ulls. Els posarem una cosa a la mà, que no podran mirar, però podran endevinar pel pes i pel tacte.

Amb molt de silenci els posem una pedra prou grossa perquè hi puguin escriure posteriorment una paraula.

Al mateix temps els deixem un retolador just davant.

Quan obren els ulls els comencem a explicar la teoria de la pedra i l'estany de Gianni Rodari:

Què passa quan tirem una pedra a un llac? I si tirem una paraula enmig d'una història? Què passaria si tirem la paraula pilota enmig del conte de la ventafocs?

Mentre diem això, la dinamitzadora va tirant pedres pintades com si fossin pilotes, etc. segons el que explica...

I ara és el seu torn. Cadascú escriu una paraula a la pedra i la llança a l'estany. Un cop ja les hem tirades, cadascú en recull una que no sigui la seva.

Amb aquesta nova paraula, jugarem amb paper i bolígraf tal com Rodari explica en aquest capítol dos de la seva gramàtica.

Si la paraula és “Roca”, podem escriure paraules que comencen amb aquesta mateixa inicial; paraules que rimen amb roca; paraules que ens suggereix aquest mot... Podem imaginar que ROCA són les sigles d'alguna societat secreta o provar d'escriure-les al revés, per si tenen algun significat.

Explorem tot el que amaga la paraula que l'aigua del llac ens ha proporcionat.

Breument, convidem a tothom a explicar i a posar en comú els resultats i la seva experiència, i a continuació tothom penja aquell full d'idees en una de les pines d'estendre que hi ha a les parets de la sala.

3a PART

A partir d'aquí ens basem en les propostes que apareixen en el llibre *Jocs de fantasia* del mateix Rodari.

Pàgina 7: “Quan dues paraules es troben”

Jugarem a crear idees, el nucli de futures històries que cal treballar posteriorment.

La proposta és treballar amb un dels grans invents de Rodari:

El binomi fantàstic:

“Un conte pot néixer de dues paraules. Dues paraules triades a l'atzar. Poden ser paraules ben diferents, i quan es troben, de sobte, neix una imatge, una història.”

Per poder crear binomis fantàstics necessitem prèviament recollir paraules de tota mena.

Per això posem enmig de la catifa uns pots amb unes etiquetes que indiquen que cal posar-hi paraules:

SALVATGES

DIVERTIDES

LLARGUÍSSIMES

OBJECTES

PERSONATGES

...

N'hi podem posar tantes com vulguem. A les famílies els repartim petites cartolines perquè vagin escrivint ràpidament, sense pensar gaire, i vagin omplint els pots de paraules.

Un cop els pots són plens, el procediment és fàcil. Un per un, pares i infants, s'aixequen i agafen dues paraules dels pots que vulguin.

D'aquelles dues paraules agafades a l'atzar, ben segur que en pot néixer una futura història. De moment és una idea que, un cop escrita, anirà a penjar-se també als cordills d'idees de les parets.

4a PART

Tenim uns quants exercicis del llibre preparats i sobre la marxa i veient com respon el grup, anem fent més o menys. Si veiem que els costa, també es pot fer el joc en comú, i donar més pes al dinamitzador.

Si les famílies segueixen bé i van inventant en petit grup, el dinamitzador només proposa i convida a crear.

Pàgina 19: **“Què passaria si...”** Aquest és el joc de les **hipòtesis**:

“Una hipòtesi és una suposició. És imaginar-se una situació no habitual. Una hipòtesi, per tant, pot portar a situacions imprevistes. I d'un fet quotidià se'n poden fer hipòtesis i el resultat és ben divertit. Per exemple, podem imaginar què passaria si totes les cases del passeig marítim es possessin a nedar mar endins. Nedant, nedant, arribarien a Mallorca?”

Per a aquest joc és interessant que cadascú escrigui una hipòtesi i passi el full a la persona del costat. Aquesta persona pot continuar la història breument i la torna a passar a la persona següent de la rotllana.

Quines històries podem inventar?

No sembla una mica que estiguem jugant al cadàver exquisit que havien inventat els surrealistes?

Altres possibilitats:

“Jocs amb paraules”

Pàgina 91: **“He conegut un tal”**

Provem de fer combinacions divertides, jugant amb les rimes, seguint una mateixa estructura:

“He conegut un tal,

Un tal de Vallgorguina

que sempre n'esmorzava

un tros de pa i sardina.”

Pàgina 95: **“Taules de multiplicar boges”**

Tots sabem que tres per sis fan divuit, però amb una mica de fantasia, podem imaginar unes taules de multiplicar boges:

“Tres per u qui gemega ja ha rebut
Tres per dos el gat i el gos
Tres per tres el món del revés
Tres per quatre dorm al catre
Tres per cinc ni vaig ni vinc” (...)

5a PART

I per acabar, res millor que explicar què és un cal·ligrama i conèixer els que va inventar **Miquel Obiols**.

Els mostrem alguns d'aquests poemes visuals que apareixen en llibres seus i que haurem fotocopiats en DIN A3.

Posteriorment els repartim uns papers amb un marc dibuixat perquè facin l'intent d'inventar un cal·ligrama.

La sessió acaba amb tota la plaça plena d'idees esteses i convidem les famílies a emportar-se les que vulguin treballar.

Rodari ja avisava que l'atzar ens permet trobar bones idees, el nucli del que seran futures històries, però després cal asseure's i donar-hi forma.

En aquesta segona fase de la feina de l'escriptor, és més important la perseverança que no pas l'atzar.